

Tuusulan kunnan suunnitelmapohja oppilaiden
suojaamiseksi väkivallalta kiusaamiselta ja häirinnältä

päivitetty 12.7.2022

XXX KOULUN SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Hyvinvoinnin edistäminen xxx koulussa	4
2.1	Koulumme konkreettiset toimintamallit hyvinvoinnin edistämiseksi	4
2.2	Ohjeita henkilökunnalle hyvinvoinnin edistämiseksi	4
2.3	Ohjeita oppilaille hyvinvoinnin edistämiseksi koulu yhteisössä	5
2.4	Ohjeita huoltajille hyvinvoinnin edistämiseksi koulu yhteisössä	5
3	Koulukiusaaminen	5
3.1	Koulukiusaamisen määritelmä	5
3.2	Mitä on koulukiusaaminen?	6
3.2.1	Koulukiusaamisen tunnistaminen	6
3.2.2	Hiljainen kiusaaminen	6
3.2.3	Sanallinen kiusaaminen	6
3.2.4	Fyysinen kiusaaminen	7
3.2.5	Verkossa tapahtuva kiusaaminen	7
3.2.6	Mikä ei ole kiusaamista	8
3.2.7	Kiusaamiseen johtavia tekijöitä	8
3.3	Kodin ja koulun välinen yhteistyö	8
3.3.1	Kiusaamisen ehkäisy yhteistyössä kotien kanssa	8
3.3.2	Vinkkejä kiusatulle kiusaamisesta kertomiseen	8
3.4	Kiusaamisen ennaltaehkäisy xxx koulussa	9
3.4.1	Koulun konkreettiset toimintamallit kiusaamisen ehkäisemiseksi	9
3.4.2	Ohjeita henkilökunnalle kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi	9
3.4.3	Ohjeita oppilaille kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi	9
3.5	Kiusaamiseen puuttuminen xxx koulussa	9
3.5.1	Koulun kurinpitotoimet kiusaamiseen puuttumisessa (perusopetuslaki 36 §)	10
4	Häirintä	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4.1	Häirinnän määritelmä	11
4.2	Häirinnän muodot	11
4.3	Häirinnän tunnistaminen	12
4.4	Häirinnän ennaltaehkäiseminen xxx koulussa	12
4.4.1	Koulun konkreettiset toimet häirinnän ennaltaehkäisemiseksi	12
4.4.2	Ohjeita oppilaille häirinnän ennaltaehkäisemiseksi	12
4.4.3	Ohjeita huoltajille häirinnän ennaltaehkäisemiseksi	12
4.5	Häirintään puuttuminen xxx koulussa	13

4.5.1	Koulun konkreettiset toimet häirintään puuttumiseksi	13
5	Väkivalta	14
5.1	Väkivallan määrittely	14
5.2	Kuinka toimia fyysisen väkivallan tilanteissa	14
5.2.1	Oppilaiden välinen väkivaltilanne	14
5.2.2	Oppilaan väkivaltainen käyttäytyminen opettajaa / muuta henkilökuntaa kohtaan	14
5.2.3	Opettajan/ muun henkilökunnan jäsenen väkivaltainen käyttäytyminen oppilasta kohtaan	14
5.2.4	Ulkopuolisen henkilön väkivaltainen käyttäytyminen koulussa (esim. huoltaja)	14
5.3	Impulsiiviset väkivaltilanteet	15
5.3.1	Uhkaavan tai väkivaltaisen ihmisen kohtaaminen	15
5.3.2	Uhkauksen esittäminen	16
5.3.3	Väkivaltilanne	16
5.3.4	Vaarasta varoittaminen	17
5.4	Suunnitelmalliset väkivaltilanteet	17
5.4.1	Koulu-uhkaukset	17
5.5	Uhkailmoituksen vastaanotto	18
5.5.1	Arviointilomake uhkailmoituksen vastaanotto	20
5.5.2	Koulu-uhkaushuhu	22
5.5.3	Sisälle suojautuminen	22
5.6	Koulukohtaiset tarkennukset oppilaiden suojaamiseen väkivallalta	23
5.6.1	Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisy xxx koulussa	23
5.6.2	Ohjeita oppilaille väkivallan ennaltaehkäisemiseksi	23
5.6.3	Ohjeita huoltajille väkivallan ennaltaehkäisemiseksi	23
5.7	Väkivaltaan puuttuminen xxx koulussa	23
	Liite 1: Ohje henkilökunnalle kiusaamiseen puuttumiseksi	25
	Liite 2: Ohjeita oppilaille kiusaamiseen puuttumiseksi	26
	Liite 3: Ohjeita huoltajille kiusaamiseen puuttumiseksi	26
	Liite 4: Ohje henkilökunnalle häirintään puuttumiseksi	27
	Liite 5: Ohjeita oppilaille häirintään puuttumiseksi	27
	Liite 6: Ohjeita huoltajille häirintään puuttumiseksi	28
	Liite 7: Materiaalia henkilökunnalle ja huoltajille väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyen	28

1 Johdanto

Tuusulan kunnan kouluissa ei hyväksytä minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa, vaan niihin puututaan välittömästi. Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perusopetuslaki (1998/628) takaa jokaiselle koululaiselle oikeuden turvalliseen koulunkäyntiin.

Tämän suunnitelman tarkoituksena on kuvata koulutasolla toimenpiteet oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä ohjata näin koulun toimintaa. Suunnitelmassa kuvataan sekä ennaltaehkäiseviä toimia että näihin asioihin puuttumisen toimintamalleja mahdollisimman konkreettisesti. Koulukohtainensuunnitelma tulee laatia yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilaiden sekä oppilaiden huoltajien kanssa.

Rehtori huolehtii uusien henkilökunnan jäsenten perehdyttämisestä suunnitelmaan. Suunnitelmasta muistutetaan henkilökuntaa, oppilaita sekä huoltajia vuosittain.

Suunnitelman seuranta ja arviointia tehdään vuosittain osana yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimintaa. Seurannasta ja arvioinnista kirjataan huomioita osana yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän muistiota. Suunnitelmaa päivitetään aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään joka 3. vuosi.

2 Hyvinvoinnin edistäminen xxx koulussa

Tuusulan kunnan kouluissa tulee tehdä jatkuvasti työtä koko yhteisön hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Hyvinvointityö on mitä suurimmassa määrin väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ehkäisevää työtä. Kouluissa tulee edistää avointa vuorovaikutusta ja suvaitsevaa toimintakulttuuria.

Periaatteemme on, että koulun kaikki oppilaat ovat koulun kaikkien aikuisten oppilaita. Se tarkoittaa, että kouluissa kannetaan yhdessä vastuuta oppilaista. Myös oppilaila on oma vastuunsa kaikille turvallisen kouluympäristön luomisessa.

2.1 Koulumme konkreettiset toimintamallit hyvinvoinnin edistämiseksi

Koko koulun tasolla (yhteisötaso) edistämme hyvinvointia seuraavilla tavoilla:

Luokkien tasolla (ryhmätaso) hyvinvointia edistetään seuraavilla tavoilla:

Yksilöiden tasolla edistämme hyvinvointia seuraavilla tavoilla:

2.2 Ohjeita henkilökunnalle hyvinvoinnin edistämiseksi

- Ole kiinnostunut siitä, mitä oppilaille kuuluu, kysy heidän kuulumisiaan ja kuuntele heitä koulupäivien aikana.
- Kiinnitä huomiota, mitä oppilaiden välillä tapahtuu erilaisissa tilanteissa, etenkin välitunnille lähdoissa, välitunneilla ja luokassa ennen tunnin alkua.
- Keskustele muun henkilökunnan, huoltajien sekä oppilaiden kanssa koulun ja luokan säännöistä ja noudata niitä johdonmukaisesti.
- Tutustu oppilaiden huoltajiin ja viesti huoltajien kanssa heidän lastensa koulunkäyntiin liittyvistä, sekä positiivisista että negatiivisista asioista säännöllisesti. Luottamuksellinen ja tiivis yhteys kodin ja koulun välillä on tärkeä perusta väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemisessä.

2.3 Ohjeita oppilaille hyvinvoinnin edistämiseksi koulu yhteisössä

- pyri aina ottamaan muut huomioon sekä käyttäytymään reilusti ja rehellisesti
- kuuntele, kannusta ja kehu toisia
- kunnioita koulun sekä oman luokkasi sääntöjä
- työskentele kaikkien hyvinvoinnin edistämiseksi
- työskentele työrauhan edistämiseksi
- auta muita
- kerro omalle opettajalle, kuraattorille, rehtorille tai jollekulle muulle aikuiselle, mikäli sinulla on ehdotuksia, mitä koulu voisi tehdä hyvinvoinnin edistämiseksi tai väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

2.4 Ohjeita huoltajille hyvinvoinnin edistämiseksi koulu yhteisössä

- opeta lastasi suvaitsemaan erilaisuutta ja käyttäytymään kaikkia kohtaan ystävällisesti ja kunnioittavasti
- ohjaa lastasi kunnioittamaan muita ja kantamaan vastuuta muista ihmisistä
- tue lastasi toimimaan reilusti ja rehellisesti vaikeissakin sosiaalisissa tilanteissa
- rohkaise ja auta lastasi ystävyysuhteiden luomisessa
- kannusta lastasi kertomaan elämästään, kaverisuhteistaan, tekemisistään ja koulupäivistään
- tutustu siihen, mitä lapsesi puuhaa verkossa ja ohjaa häntä toimimaan vastuullisesti myös internetissä ja sosiaalisessa mediassa
- tutustu lapsesi opettajaan ja keskustele säännöllisesti hänen kanssaan lapsesi kuulumisista
- kerro lapsesi luokanopettajalle mahdollisista isoista elämänmuutoksista, jotka voivat vaikuttaa lapsen koulunkäyntiin, käyttäytymiseen tai kaverisuhteisiin
- ota yhteyttä oppilashuoltohenkilökuntaan, mikäli koet, että lapsesi tarvitsisi tukea esimerkiksi sosiaalisten taitojen harjoittelemisessa, itsetunnon kohentamisessa, empatia- ja tunnetaitojen opettelussa tai vaihtoehtoisten toimintamallien harjoittelussa
- ota matalalla kynnyksellä yhteyttä koulun henkilökuntaan, mikäli sinulla on ehdotuksia, mitä koulu voisi tehdä hyvinvoinnin edistämiseksi tai väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

3 Koulukiusaaminen

3.1 Koulukiusaamisen määritelmä

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti tai jatkuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaaminen on tarkoituksellisesti toista vahingoittavaa, erotukseksi leikistä tai tasaveroisten tavanomaisesta nahistelusta. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee voimasuhteiden epätasapaino niin, että kiusattu on puolustuskyvytön hyökkääjään nähden.

Kiusaaminen on tietoista vallankäyttöä:

- yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai pahaa mieltä
- ryhmäilmiö
- tekijöinä joku/jotkut, joita vastaan on vaikea puolustautua

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi

- sanallista
- fyysistä
- omaisuuteen kohdistuvaa
- epäsuoraa
- verkossa tapahtuvaa

3.2 Mitä on koulukiusaaminen?

3.2.1 Koulukiusaamisen tunnistaminen

On tärkeää tiedostaa, että tutkimusten mukaan käytännössä jokaisessa koulussa esiintyy kiusaamista. Kiusaaminen luultavasti jatkuu myös vuodesta toiseen ja jopa työelämään asti, vaikka joskus kiusaaminen saattaa loppua spontaanistikin, kuten esimerkiksi kesäloman jälkeen.

Kiusattu oppilas ei itse välttämättä halua kertoa tulleensa kiusatuksi – usein hän pelkää, että tämän seurauksena kiusaaminen pahenee entisestään. Vain osa kiusatuista kertoo kiusaamisesta – todennäköisemmin kotona kuin koulussa.

Vaikka opettaja ei aina huomaakaan kiusaamista, voi hän pyrkiä ottamaan selvää luokan tilanteesta seuraamalla erityisen tarkasti, mitä oppilaiden välillä tapahtuu välitunneilla, koulun käytävillä tai oppituntien alussa ja niiden aikana.

3.2.2 Hiljainen kiusaaminen

Hiljainen tai ns. epäsuora kiusaaminen on tavallisin kiusaamisen muoto, jota on usein vaikea havaita. Hiljaista kiusaamista voi olla esimerkiksi

- tuijottaminen
- merkitsevien silmäysten vaihtaminen jonkun kanssa
- ilmeily
- vaikeneminen
- selän kääntäminen
- toisen kohteileminen, kuin hän olisi ilmaa
- virtuaaliyhteisöstä tai hauskojen sähköpostien jakelulistalta sulkeminen

Hiljaisen kiusaamisen uhrit eivät pidä melua itsestään ja kertovat harvoin, mitä joutuvat kokemaan.

3.2.3 Sanallinen kiusaaminen

Sanallinen kiusaaminen on yleensä helpompi huomata kuin hiljainen kiusaaminen. Sanallista kiusaamista on esimerkiksi

- kuiskuttelu
- juorujen levittäminen
- ahdistelu
- pilkkaaminen
- huomauttelua kampauksesta tai vaatteesta
- uhrin sanomisten tai tekemisten jatkuvaa kommentoimista

Sanallinen kiusaaminen voi olla myös

- lappujen lähettelemistä
- lokeroiden töhrimistä
- nimettömien puheluiden soittamista
- tekstiviestien, nimettömien sähköpostiviestien tai sopimattomien kuvien ja kuvamanipulaatioiden lähettämistä

Nettikiusaamisen muotoja ovat esimerkiksi

- pilkkaavien, uhkailevien tai järkyttävien viestien lähettäminen (usein nimettömänä tai väärällä nimellä)
- nettipäiväkirjojen sisältöjen lainaaminen ja levittäminen
- netissä olevien valokuvien (esim. kuvagallerioiden profiileista) muokkaaminen ja levittäminen
- kiusattavasta luodut kiusasivut
- kiusattavan nimellä tai nimimerkillä sopimattomasti esiintyminen verkkoyhteisöissä

3.2.4 Fyysinen kiusaaminen

On helpointa huomata tilanne, jossa lasta/oppilasta kiusataan fyysisesti. Sen voi huomata ulkoisista merkeistä, kuten

- revenneistä vaatteista
- mustelmista jne.

Fyysistä kiusaamista voi olla esimerkiksi

- lyöminen
- potkiminen
- töniminen
- nipistely
- esineillä ja lumipalloilla heittäminen
- toisen housujen alas vetäminen julkisella paikalla

Fyysinen kiusaaminen voi olla myös sitä, että

- kiusaaja ikään kuin sattumalta tönäisee uhriaan tai hänen pulpettiaan
- liikkuminen estetään
- uhrin tavaroita voidaan kätkeä tai heitellä
- uhataan/ kiristetään
- eristetään muista
- pelotellaan

Kiusaaminen voidaan naamioida leikiksi tai urheiluksi. Fyysinen kiusaaminenkin voidaan tehdä niin, ettei sitä juuri huomata – tarkoitushan ei ole jäädä kiinni.

Tytöt ja pojat voivat kiusata eri tavoin. Pojille on tyypillisempää aggressiivisen käyttäytymisen suorat, fyysiset ja verbaliset teot, kun taas tytöille luonteenomaisempaa on manipulatiivinen, epäsuora aggressiivisuus, jota voi olla vaikeampi havaita.

Kiusaamiselle on tyypillistä, että se tapahtuu yleensä ryhmässä ja perustuu ryhmän jäsenten keskinäisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaaminen ei ole pelkästään kiusaajan ja kiusatun välinen tapahtuma (hiljaiset hyväksyjät).

3.2.5 Verkossa tapahtuva kiusaaminen

Koulun tulee puuttua myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joka tapahtuu kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa ja jos siinä on osallisena koulun oppilaita.

Verkossa tapahtuvaa kiusaamista voi esiintyä esimerkiksi internetissä, sosiaalisessa mediassa sekä digitaalisissa peleissä.

Verkossa tapahtuva kiusaaminen voi olla esimerkiksi:

- toisen kuvan julkaiseminen verkossa ilman lupaa
- viestien, kuvien tai videoiden lähettämistä
- yksityisasioiden julkittuomista
- kiristämistä/ uhkailua
- valheellisen tiedon levittämistä
- toisen nimellä esiintymistä
- julkista nolaamista
- poissulkemista tai eristämistä esim. sosiaalisen median ryhmäkeskusteluista

Verkkokiusaaminen eroaa perinteisistä kiusaamisen muodoista monella tavalla:

- kiusaamista on vaikea paeta (someen pääsee kaikkialla)
- kiusaaminen on julkisempaa (tavoittaa suuria yleisöjä)
- kiusaaminen on pysyvämpää (käytetyn materiaalin poistaminen sovelluksista ja sivustoilta on vaikeaa tai mahdotonta)

- **kiusaaminen voi olla hyvin julmaa (verkko tarjoaa mahdollisuuden anonyymiyteen)**

3.2.6 Mikä ei ole kiusaamista

Kiusaamisesta ei ole kysymys silloin, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään yksittäisen kerran. Kiusaamista eivät myöskään ole satunnaiset, milloin keneenkin kohdistuvat hyökkäykset tai huutelut. Tällöin puhutaan usein epäasiallisesta käytöksestä tai yksittäisestä väkivaltatilanteesta.

3.2.7 Kiusaamiseen johtavia tekijöitä

Syynä kiusaamiselle on uusimpien suomalaistutkimusten mukaan usein oman aseman vahvistaminen ryhmässä ja vallankäyttö. Kiusaaminen on myös nykytutkimuksen mukaan ryhmäilmiö, johon vaikuttavat luokan ilmapiiri ja muiden luokan oppilaiden toiminta.

3.3 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on (varsinkin) kiusaamistapauksissa ehdottoman tärkeää. Kotien, vanhempien ja koulun tulisi yhteistoimin pyrkiä ratkaisemaan mahdolliset kiusaamistapaukset. Osapuolten olisi myös erittäin tärkeää pitää mielessä se, että oppilaat/lapset usein vääristelevät totuutta heihin liittyvissä asioissa.

3.3.1 Kiusaamisen ehkäisy yhteistyössä kotien kanssa

Vanhemmat voivat ehkäistä koulukiusaamista erilaisin toimin. He voivat keskustella kiusaamisesta lapsensa kanssa, vaikka asia ei koskettaisikaan heidän perhettänsä juuri sillä hetkellä. Kiusaamista voi ehkäistä keskustelemalla paitsi lasten kanssa koulussa myös vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainilloissa kiusaamisesta ja sen seurauksista.

Kuinka vanhemmat voivat käsitellä kiusaamista lastensa kanssa?

- Kertomalla lapselle, että kiusaaminen on aina väärin.
- Auttamalla pohtimaan miltä kiusatusta tuntuu.
- Kannustamalla kertomaan kaikesta havaitusta kiusaamisesta jollekin aikuiselle, esim. opettajalle.
- Tukemalla lapsen ystävyysuhteita koulukavereihin
- Osallistamalla luokan järjestämiin tilaisuuksiin ja tutustumalla muihin vanhempiin. Vanhempien keskinäinen yhteistyö ehkäisee kiusaamista.
- Havainnoimalla oman lapsen mielialaa ja keskustelemalla mahdollisista syistä mielialan muutoksiin tai kielteisestä suhtautumisesta koulunkäyntiin
- keskustele lapsesi kanssa kiusaamisesta, vaikka tietäisit, että hän ei ole kiusaaja eikä kiusattu
- ohjaa lastasi puolustamaan kiusattua sekä auttamaan toisia

3.3.2 Vinkkejä kiusatulle kiusaamisesta kertomiseen

- Etsi läheltäsi yksi aikuinen, johon luotat.
- Kerro rehellisesti, mitä on tapahtunut ja miltä sinusta tuntuu. Sano, että tarvitset apua. Ota kaveri mukaan, jos et uskalla mennä yksin.
- Jos puhuminen tuntuu hankalalta, kirjoita lappu, sähköposti tai Wilma-viesti.
- Kuka luokkatoverisi voisi olla puolustajasi, kenelle voisit puhua? Kouluasi tukioppilaat ovat myös sitä varten, että heille voi kertoa asiasta.

3.4 Kiusaamisen ennaltaehkäisy xxx koulussa

Kiusatulla, mutta myös kiusaajalla on tutkitusti riski lyhyt- ja pitkäkestoisiin negatiivisiin seurauksiin mukaan lukien psykosomaattinen oireilu, itsetunnon ja mielenterveyden ongelmat ja sosiaalisten suhteiden vaikeudet. Sen vuoksi onkin äärimmäisen tärkeää, että koulussa ennaltaehkäistään kiusaamista.

3.4.1 Koulun konkreettiset toimintamallit kiusaamisen ehkäisemiseksi

Suurin osa kiusaamisen ennaltaehkäisystä tapahtuu yleisenä hyvinvointityönä, jota on kuvattu luvussa [Hyvinvoinnin edistäminen xxx koulussa](#).

Kouluuyhteisön tasolla ehkäisemme kiusaamista seuraavilla tavoilla:

Luokkatasolla (ryhmätaso) ehkäisemme kiusaamista seuraavilla tavoilla:

Yksilötasolla ehkäisemme kiusaamista seuraavilla tavoilla:

3.4.2 Ohjeita henkilökunnalle kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi

- Tarkkaile, jääkö joku oppilas valitsematta ryhmiin. Muista, että opettajan olisi hyvä muodostaa ryhmät mahdollisimman usein.
- Puutu tilanteeseen, jos jotain oppilasta kohdellaan eri tavoin ryhmässä kuin muita, esimerkiksi häneen kohdistuu ikävää kielenkäyttöä, tai hänen vastauksilleen nauretaan.
- Jos huomaat oppilaan olevan yksin välitunneilla, auta häntä pääsemään leikkeihin tai peleihin ja varmista, mikä tilanne on. Jos oppilas jää jatkuvasti yksin, keskustele oppilaan kanssa ja miettikää yhdessä, miten tilannetta voidaan muuttaa ja kenen apua siihen tarvitaan.
- Muista kiusaaminen ryhmäilmionä eli kiinnitä huomiota kiusaajan ja kiusatun lisäksi myös muihin rooleihin.

3.4.3 Ohjeita oppilaille kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi

- ota kaikki mukaan leikkeihin
- sovi riidat nopeasti
- harjoittele anteeksi pyytämistä ja -antamista
- kerro aikuiselle, jos havaitset epäasiallista käytöstä

3.5 Kiusaamiseen puuttuminen xxx koulussa

Jos epäilet kiusaamista, tutustuthan ensimmäiseksi [kiusaamisen määritelmään](#) ja pohdit, täytyvätkö kiusaamisen tunnusmerkit.

Jos henkilökunnan jäsenen tietoon tulee, että oppilasta epäillään kiusaamisesta, tulee hänen viipymättä toimia tässä alla olevien kiusaamiseen puuttumisen portaiden mukaisesti.

Kiusaamiseen puuttumisen portaat

Perustaso	Kertaluontoinen riita, kina, erimielisyys, joka selviää kerralla Selvittelyn hoitavat ensisijaisesti tilanteen havainnut aikuinen ja luokanopettaja Wilma-viesti ja/tai soitto kotiin ja luokanopettajalle.	Toistuvat tilanteet, jotka vaativat enemmän selvittelyä kuin vain kerran Selvittely työparina ja selvittely kirjataan. Kirjallinen ilmoitus kotiin ja huoltajat mukaan selvittelyyn Jos kiusaamisen määritelmä täyttyy, edetään liitteessä 1 olevan ohjeen mukaan Tarvittaessa muita tahoja mukaan, esim. poliisi, perheneuvola, lastensuojelu	Mikäli kiusaaminen ei lopu aiemmasta selvittelystä huolimatta Kasvatuskeskustelu (opettaja sekä kuraattori tai rehtori), johon myös huoltajat kutsutaan mukaan ja joka kirjataan Wilmaan Tarvittaessa muita tahoja mukaan, esim. poliisi, perheneuvola, lastensuojelu Tarvittaessa kootaan yksiohjelma oppilashuoltoryhmä
		Perustasolla jokainen koulun aikuinen puuttuu tilanteisiin, esim. käytävällä: pysähtyy, käskee lopettamaan, selvittää mitä on meneillään ja informoi luokanopettajaa/luokanvalvojaa.	

[Ohjeita oppilaille kiusaamiseen puuttumiseksi](#) on liitteessä 2.

[Ohjeita huoltajille kiusaamiseen puuttumiseksi](#) on liitteessä 3.

Kiusaamistapausten selvittelystä syntyvät kirjaukset arkistoidaan arkistointisuunnitelman mukaisesti. Linkki arkistointiohjeisiin: [arkistointiohjeet \(kiusaaminen, häirintä, väkivalta\)](#)

Jos koulussa epäillään koulun henkilöstöön kuuluvan kiusaavan oppilasta, tulee hänen ottaa välittömästi yhteyttä koulun rehtoriin, joka toimii työnantajalta saamiensa ohjeiden mukaisesti. Jos oppilaan kiusaamisesta epäillään koulun rehtoria, tulee ottaa yhteyttä opetuspäällikköön.

3.5.1 Koulun kurinpitotoimet kiusaamiseen puuttumisessa (perusopetuslaki 36 §)

Mikäli kiusaaminen jatkuu sen jälkeen, kun siihen on puututtu liitteenä 1 olevan [Ohje henkilökunnalle kiusaamiseen puuttumiseksi](#) mukaan, käydään kasvatuskeskustelu (opettaja sekä kuraattori tai rehtori), johon myös huoltajat kutsutaan mukaan ja joka kirjataan Wilmaan.

Mikäli kiusaaminen ilmenee fyysisenä väkivaltana tai henkinen väkivalta on rajua, oppilaalle määrätään jälki-istuntoa. Lisäksi oppilaan kanssa käydään kasvatuskeskustelu (opettaja sekä kuraattori tai rehtori), johon myös huoltajat kutsutaan mukaan ja joka kirjataan Wilmaan. Tarvittaessa otetaan lisäksi yhteys lastensuojeluun¹/poliisiin. Epäselvissä tilanteissa koulu konsultoi poliisia tai lastensuojelua siten, että oppilas ei ole tunnistettavissa asiasyhteydestä ja kysyy heidän näkemystään siihen, tuleeko tilanteessa tehdä ilmoitus poliisille ja/tai lastensuojeluun.

Muut koulun käytössä olevat kurinpidolliset keinot ovat:

- Kirjallinen varoitus

¹ Lastensuojelulaki 417/2007 25 §

- Opetuksen epääminen loppupäiväksi sekä tarvittaessa myös seuraavaksi koulupäiväksi
- Määräaikainen erottaminen koulusta

Kommentoitu [AL1]: muokattu 12.7.2022

Mikäli koulu joutuu turvautumaan kirjalliseen varoitukseen, opetuksen epäämiseen tai määräaikaiseen erottamiseen, kutsutaan koolle yksilöllinen oppilashuoltotyöryhmä. Opetuksen epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opetuksen järjestäjän on laadittava oppilaalle suunnitelma, jossa määritellään ne käytännöt ja opiskeluhoitopalvelut, jotka tukevat hänen turvallista paluuta opetukseen. Rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta sekä niistä epäilyistä niiden kohteeksi joutuneen oppilaan tai opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle..

Kommentoitu [AL2]: muokattu 12.7.2022

3.6 Häirinnän määritelmä

Häirintä voidaan jakaa kahteen alaluokkaan: seksuaaliseen häirintään ja sukupuoleen perustuvaan häirintään.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta määrittelee seksuaalisen häirinnän seuraavasti:

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan - - sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.²

Osana seksuaalista häirintää on grooming, jota Opetushallitus kuvaa tällä tavoin:

Grooming tarkoittaa aikuisen tietoista ja tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään seksuaaliseen kontaktiin lapsen kanssa tai houkutellaan lapsi tekemään seksuaalisia tekoja.³

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta määrittelee sukupuoleen perustuvan häirinnän seuraavasti:

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan - - henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.⁴

3.7 Häirinnän muodot

Seksuaalista häirintää on muun muassa:

- vihjailu
- seksuaalisesti värityneet viisit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat seksuaaliset puheet ja kysymykset
- seksuaalissävytteinen ehdottelu
- vaatiminen
- fyysinen koskeminen vastoin toisen tahtoa
- seksuaalissävytteisten viestien, kuvien tai videoiden lähettäminen esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa

Nykypäivänä on paljon seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ilmiöitä, jotka eivät välttämättä vaadi fyysistä kontaktia.

Grooming eli lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin alkaa yleensä netissä ja on toisen henkilön suorittama houkutteluprosessi, jossa tekijä valmisteleo lapsen / nuoren seksuaalista hyväksikäyttöä ystävyys- ja luottamussuhteen luomisen kautta. Groomingin tunnusmerkitä täytyy, kun tekijä ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa

² Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609), 7 §

³ Opetushallitus: Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa, s. 10

⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609), 7 §

siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan edellä mainittujen rikosten tekeminen.

Sukupuolista häirintää puolestaan on esimerkiksi:

- halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta
- sukupuoleen liittyvä kiusaaminen tai teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi loukkaantuneeksi tai vihaiseksi

3.8 Häirinnän tunnistaminen

Häirintä saattaa olla hämmentävä kokemus, joten häirinnän kohteeksi joutunut ei välttämättä aina kerro asiasta. Lapsi tai nuori ei välttämättä myöskään osaa tai uskalla kertoa kokemastaan. Käsittelemällä ilmiötä lasten ja nuorten kanssa se voidaan tunnistaa paremmin.

Syitä, miksi häirintää kohdannut ei kerro siitä, voi olla monia, esimerkiksi:

- pelko oman tilanteen pahentumisesta tai kostosta
- häiritsijän uhkaileva tai hyvittelevä käytös
- pelko leimautumisesta kantelijaksi tai uhriksi
- ohittaminen – oletamus, että häirintä loppuu, jos sen jättää huomioimatta
- voimattomuus – kokemus, että mikään oma toiminta ei riitä lopettamaan häirintää
- itsensä syyttäminen
- oman kokemuksen epäileminen
- pyrkimys lopettaa häirintä muuttamalla omaa käytöstä tai pukeutumista
- kokemus siitä, että kertominen ei johda mihinkään
- pelko siitä, että puuttuminen vaatisi esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen paljastamista

Häirinnän kohde saattaa kokea asiasta syyllisyyttä tai häpeää. Häirintä ei kuitenkaan koskaan ole sen kohteeksi joutuneen syytä.

3.9 Häirinnän ennaltaehkäiseminen xxx koulussa

3.9.1 Koulun konkreettiset toimet häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

Suurin osa häirinnän ennaltaehkäisystä tapahtuu yleisenä hyvinvointityönä, jota on kuvattu luvussa [Hyvinvoinnin edistäminen xxx koulussa](#).

Koulu yhteisön tasolla tapahtuvat toimet häirinnän ennaltaehkäisemiseksi:

Luokkakohtaiset (ryhmätaso) toimet häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

Yksilökohtaiset toimet häirinnän ennaltaehkäisemiseksi:

3.9.2 Ohjeita oppilaille häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

- harjoittele kysymään ennen kuin kosket toisia
- kuuntele, mitä toinen sanoo ja kunnioita sitä

3.9.3 Ohjeita huoltajille häirinnän ennaltaehkäisemiseksi

- tutustu ihmisiin, joihin lapsesi pitää yhteyttä ja joiden kanssa hän viettää aikaa, myös verkossa

- kerro lapsellesi, ettei häirintää tai epämiellyttävää käytöstä tule sietää missään, myöskään verkossa
- opasta lastasi kertomaan häirinnästä tai epämiellyttävästä käytöksestä aina aikuiselle, kohdistui se itseen tai johonkuhun toiseen
- kerro lapsellesi, ettei syyllinen häirintään ole koskaan se, johon se on kohdistunut

3.10 Häirintään puuttuminen xxx koulussa

Tuusulassa suhtaudutaan vakavasti kaikkiin epäilyihin oppilaisiin kohdistuvasta häirinnästä.

Jos kuka tahansa epäilee koulun henkilöstöön kuuluvaa oppilaaseen kohdistuvasta häirinnästä, tulee hänen ottaa välittömästi yhteyttä koulun rehtoriin, joka toimii työnantajalta saamiensa ohjeiden mukaisesti. Jos häirinnästä epäillään koulun rehtoria, tulee ottaa yhteyttä opetuspäällikköön.

3.10.1 Koulun konkreettiset toimet häirintään puuttumiseksi

Koulumme toimii häirintätapauksessa kunnan sekä Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti⁵. Opetushallituksen ohjeet ovat alla.

Jos seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvaa:

1. tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
2. jos häirintä on vakavaa tai jos lievempi häirintä jatkuu selvittelyn jälkeen, tehdään tarvittavat palvelussuhdetta koskevat päätökset (varoitukset ja viime kädessä palvelussuhteen päättäminen)
3. jos asiassa epäillään rikosta, tehdään tutkintapyyntö poliisille

Jos seksuaalisesta häirinnästä epäillään oppilaitoksen opiskelijaa:

1. tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
2. häirintään syyllistyneelle opiskelijalle määrätään kurinpitoseuraamus
3. jos asiassa epäillään rikosta, tehdään tutkintapyyntö poliisille

Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt ohjataan yksilökohtaisten opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin ja palvelujen vaikutuksia seurataan.

Jokainen häirintää havainnut tai siitä tiedon saanut oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva huolehtii siitä, että asiaa lähdetään selvittämään viipymättä liitteessä 4 kuvatun [Ohje henkilökunnalle häirintään puuttumiseksi](#) mukaisesti.

Rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä siihen syyllistyneen ja sen kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.⁶ Jos häirinnästä epäillään koulun henkilökuntaan kuuluvaa, ilmoittaa rehtori epäilystä myös opetuspäällikölle.

Jos koulussa epäillään häirintää, oppilashuoltohenkilökunta on oppilaitoksen muun henkilöstön tukena seksuaalisen häirinnän käsittelyssä luokassa tai yhteisössä. He ovat myös mukana selvittämässä tietoonsa tullutta seksuaalista häirintää sekä tarjoamassa tukea, apua ja ohjaamassa hoitoon oppilaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Liitteessä 5 on [ohjeita oppilaille häirintään puuttumiseksi](#).

Liitteessä 6 on [ohjeita huoltajille häirintään puuttumiseksi](#).

⁵ Opetushallitus: Opas seksuaalisen häirinnän ennalta-ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa s. 20-21

⁶ Perusopetuslaki 628/1998 29§)

4 Väkiältä

4.1 Väkiällän määrittely

Väkiälläksi voidaan kutsua sellaista toimintaa, jossa käytetään tahallaan fyysistä voimaa tai uhataan fyysisen voiman käytöllä ja aiheutetaan tällä tavoin epätoivottuja seurauksia kohteena oleville ihmisille tai ryhmälle. Rikoslain 21 luvun tarkoittama pahoinpitelyrikos luokitellaan joko lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi tai törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyn kohteeksi joutuvalla ei välttämättä tarvitse aiheutua ruumiinvammaa, jotta teko täyttäisi ainakin lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Se on toimintaa, jossa estetään ihmisten toimijuutta, rajoitetaan heidän mahdollisuuksiaan ja tuotetaan yksilöille tai ryhmälle pysyviä fyysisiä haittoja tai psyykkisiä vaurioita, kuten unettomuutta ja pelkotiloja.

- henkinen väkiältä, esim. nimitytely, iva, pilkka, syrjäyttäminen, naurunalaiseksi tekeminen
- fyysinen väkiältä, esim. töniminen, lyöminen, potkiminen

4.2 Kuinka toimia fyysisen väkiällän tilanteissa

4.2.1 Oppilaiden välinen väkiällän tilanne

- Puutu tilanteeseen
- Ensiavun antaminen
- Asiasta ilmoittaminen rehtorille
- Kiistan osapuolet eri tiloihin rauhoittamaan aikuisen kanssa
- Tieto asianomaisten lasten vanhemmille
- Väkiällän tilanne sovitellaan mahdollisimman pian kaikkien osapuolten läsnä ollessa.
- Tarvittaessa ulkopuolisen avun hakeminen esim. yhteys lähipoliisiin
- Kurinpito- ja rangaistustoimien käyttö

4.2.2 Oppilään väkiällän käyttäytyminen opettajaa / muuta henkilökuntaa kohtaan

- Opettaja pyrkii rauhoittamaan tilanteen ja suojaamaan itseään
- Opettaja ottaa yhteyden rehtoriin ja huoltajiin
- Kurinpito- ja rangaistustoimien käyttö
- Opettaja, rehtori ja oppilashuoltoryhmä arvioivat jatkotoimenpiteiden tarpeen

4.2.3 Opettajan/ muun henkilökunnan jäsenen väkiällän käyttäytyminen oppilasta kohtaan

- Tietoon tullut tapaus ilmoitetaan rehtorille
- Kaikki tietoon tulleet tapaukset tutkittava

4.2.4 Ulkopuolisen henkilön väkiällän käyttäytyminen koulussa (esim. huoltaja)

- Opettaja/ muu henkilökunnan jäsen pyrkii rauhoittamaan tilanteen.
- Tilanteen vaatiessa kutsutaan poliisi/ sosiaalityöntekijä.

- Opettaja, rehtori ja oppilashuoltoryhmä arvioivat jatkotoimenpiteiden tarpeen kaikkien osapuolten osalta.

4.3 Impulsiiviset väkivaltatilanteet

4.3.1 Uhkaavan tai väkivaltaisen ihmisen kohtaaminen

1. Uhkaavan henkilön kohtaaminen:

- Ole rauhallinen.
- Säilytä etäisyys ja anna tilaa.

Pyydä ystävällisesti henkilöä poistumaan.

- Varmista poistumistie, älä päästä uhkaajaa sinun ja oven väliin.
- Älä provosoi tai provosoidu.
- Puhu ystävällisesti, lyhyesti ja selkeästi, älä väittele tai oikaise mahdollisia harhoja.
- Älä tuijota mutta pidä katse uhkaajassa.
- Vältä äkillisiä liikkeitä.
- Pyri hälyttämään muita paikalle uhkaajan huomaamatta.
- Älä vaaranna itseäsi tai pyri olemaan sankari.

Älä keskustele tai neuvottele selvästi päihtyneen henkilön kanssa.

Alkavan hyökkäyksen voi tunnistaa esimerkiksi seuraavista asioista:

- Äänen hallinnan muutokset.
- Hengityksen nopeutuminen.
- Käsien puristuminen nyrkkiin.
- Uhkaajan lähestyminen.
- Äkillinen hiljentyminen.
- Katseen harhailu.

2. Tilanteen jälkeen **ILMOITA** aina uhkaavasta käyttäytymisestä tai uhkauksista rehtorille.

3. Jos sinuun käydään fyysisesti käsiksi tai esim. omaisuutta rikkoontuu hyökkäyksessä tulee olla yhteydessä myös poliisiin.

4. Tapahtuman jälkeen on aina tehtävä kirjallinen ilmoitus W-pro työturvallisuusjärjestelmään.

Tuusulan kunnan ohje oppilaan fyysistä rajaamista vaativiin tilanteisiin:

[Ohje lapsen/oppilaan fyysiseen rajaamiseen](#)

4.3.2 Uhkauksen esittäminen

Vaikka tilanne ei tuntuisikaan uhaavalta, esitetyt uhkaukset on aina otettava vakavasti. Vaikka tilanne ja esitystapa on huomioitava, toisen ihmiseen henkeen tai terveyteen kohdistuvaa uhkausta ei saa sivuuttaa.

1. Kirjaa uhkaus, tilanne ja mahdolliset todistajat ylös.
2. Ilmoita tapahtuneesta ja tehdyistä toimenpiteistä rehtorille, oppilaan luokanvalvojalle tai oppilashuoltoryhmän jäsenelle.

Erityisesti koulun henkilökuntaa kohtaan tehdyn uhkauksen kohdalla, tulee vakavasti harkita rikosilmoituksen tekemistä poliisille.
3. Opettaja tai rehtori huolehtii, että oppilaan kanssa keskustellaan vakavasti asiasta ja että tieto menee myös huoltajalle.
4. Opettaja tai rehtori määrää tarvittaessa koulun sääntöjen mukaisen kurinpitotoimen.

4.3.3 Väkivaltatilanne

Joutuessasi hyökkäyksen kohteeksi

1. Irrottaudu ja yritä päästä pois tilanteesta.
2. Hälytä apua ja pyri saamaan tueksi muita työntekijöitä, joiden avulla tilannetta rauhoitetaan.
3. Hälyttäkää poliisi 112
4. Pysy turvallisen etäisyyden päässä. Huolehdi omasta ja oppilaiden turvallisuudesta tilanteen jälkeen.
5. Mahdollisten vammojen hoitoa varten yhteys lääkäriin tai kiireellisissä tapauksissa hätänumeroon 112. Jos hyökkäävä henkilö on yhä uhka, otetaan uudelleen yhteyttä poliisiin 112.
6. Ilmoita asiasta rehtorille.

Käynnissä olevaan väkivaltatilanteeseen puuttuminen

1. Väkivallan ollessa käynnissä on tilanne välittömästi rauhoitettava.

2. Puutu määrätietoisesti ja rauhallisesti tilanteeseen.
3. Jos tilanne ei rauhoitu tai tuntuu liian uhkaavalta, hanki välittömästi toisia henkilökuntaan kuuluvia avuksi tai ota yhteyttä poliisiin (esim. jos tilanteessa osallisilla on terä- tai muita aseita).

Älä aseta itseäsi vaaraan ellet usko hallitsevasi tilannetta.

4. Jos joku on loukkaantunut, anna ensiapua ja hanki apua esim. terveydenhoitajalta, terveyskeskuksesta tai vakavassa tapauksessa soita ambulanssi 112.
5. Tilanteen selvittäminen on aloitettava välittömästi.
6. Vakava/törkeä väkivalta ilmoitetaan aina poliisille.
7. Opettaja tai rehtori määrää tarvittaessa koulun sääntöjen mukaisen kurinpitotoimen.

Tuusulan kunnan ohje uhka- ja väkivaltatilanteista henkilöstölle:

[Ohje uhka- ja väkivaltatilanteista henkilöstölle](#)

4.3.4 Vaarasta varoittaminen

1. **Keskusradiolla tms. annettava varoitus koko koulua uhkaavasta vaarasta:**
 - Henkilökuntaa ja oppilaita kehoitetaan selkeästi suojautumaan tai poistumaan.
2. **Ensiaputilanteessa:**
 - Ensiaputaitoisia pyydetään saapumaan tilaan, jossa ensiapua tarvitaan.
3. **Henkilökohtaisella ilmoituksella/varoituksella**
 - pyydetään lisäapua tai varoitetaan poikkeavasta tai uhkaavasta tilanteesta.

4.4 Suunnitelmalliset väkivaltatilanteet

4.4.1 Koulu-uhkaukset

Kouluun kohdistuva uhkaus voi tarkoittaa pommilla, vaarallisilla aineilla, väkivaltaisella toiminnalla tms. tehtyä yhteisöä koskevaa uhkaa.

Tilanne, esitystapa ja uhkauksen esittäjän ikä on huomioitava, mutta uhkaukseen ei saa koskaan suhtautua kevytmielisesti. Nuorellekin oppilaalle on tehtävä selväksi tilanteen vakavuus ja ilmoitettava asiasta kotiin ja turvallisuusvastaavalle/rehtorille.

1. Pysy rauhallisena.
 - Ota uhkaus mahdollisimman tarkasti ylös.

- Huomioi uhkauksen esitystapa (esim. kirjallinen, suullinen, internet, tekstiviestit jne.).
- Käytä tarvittaessa oheista lomaketta.

2. Toimita tiedot **välittömästi** koulun rehtorille.

Älä levitä uhkausta tai uhkaushuhua eteenpäin muille henkilöille.

3. Jos uhka on vakava tai välitön ja vastuuhenkilöt eivät ole tavoitettavissa huolehdi itse asian ilmoittamisesta hätänumeroon 112. Tämän jälkeen noudata viranomaisten ohjeita.

4. Kaikesta uhkausta koskevasta tiedottamisesta huolehtii rehtori.

ÄLÄ LEVITÄ UHKAUSHUJUJA ETEENPÄIN!

4.5 Uhkailmoituksen vastaanotto

Kun otat vastaan uhkailmoituksen, toimi rauhallisesti!
Pyri pitkittämään keskustelua ja kirjoita uhkauksen sisältö sanatarkasti muistiin! Myös soittanut numero!

Uhkauksen saapumisaika:

Uhkauksen lähde:

Mitä tapahtuu/milloin?

Missä tapahtuu?

Miksi tapahtuu?

Kuka olette?

Älä lopeta puhelua itse!

Puhelun päätyttyä noudata ohjeita ja ilmoita asiasta välittömästi rehtorille/turvallisuusvastaavalle tai soita tarvittaessa hätäkeskukseen!

Rehtorin numero: 040-314
Hätäkeskus: 112

Ilmoituksen jälkeen täytä oheinen arviointilomake!

4.5.1 Arviointilomake uhkailmoituksen vastaanotto

Arvio uhkaajan henkilöllisyydestä: _____ Arvioitu ikä: _____

Uhkaaja oli mies nainen poika tyttö

Kansallisuus/kieli: _____ Murre: _____

Oliko uhkaajan ääni tuttu?

Päihtynyt/selvä?

Määrätietoinen/epävarma/hätäinen?

Sekava/selkeä?

Kiroileva/uhkaava?

Siisti/huoliteltu kielenkäyttö?

Saiko vaikutelman, että yrittää muuttaa/peittää ääntään?

Oliko viitteitä useista henkilöistä (esim. kikatusta)?

Oliko soittaja sisä-/ulkotiloissa?

Taustäääniä, koneet, laitteet, muut?

Kännykkä/lankapuhelin?

Muuta huomioitavaa?

Tehdyt ilmoitukset (kenelle ilmoitettu):

Vastaanottaja ja puhelinnumero:

4.5.2 Koulu-uhkaushuhu

Koulussa lähtee helposti leviämään erilaisia uhkaushuhuja. Nämä ovat lähes aina perusteettomia, mutta levittävät aiheutonta pelkoa ja ahdistusta oppilaiden keskuuteen. Koulun tietoon tulleet uhkaukset selvitetään. Lähtökohtaisesti koulu on turvallinen paikka. Mikäli rehtorilla ja poliisilla on syytä olettaa toisin, ryhdytään muihin toimenpiteisiin, joista myös tiedotetaan.

1. Tärkeää on pysyä rauhallisena.
 - Jos kuulet huhun/uhkauksen, kirjaa mahdollisimman tarkasti ylös tiedot uhkauksesta: kuka uhkaa, uhan tarkka sisältö, mistä uhkaus on kuultu.
 - Kehota henkilöä olemaan kertomatta huhua eteenpäin. Asia on hoidossa kun koulu tietää siitä.

2. Kerro huhusta/uhkauksesta välittömästi rehtorille.

Älä kerro tietoa julkisesti muiden henkilöiden kuullessa!

3. Älä levitä huhua eteenpäin.

4.5.3 Sisälle suojautuminen

Uhkaavan henkilön liikkuesssa rakennuksessa tai sen lähialueella koulun tiloihin suojautuminen voi olla ainoa vaihtoehto.

Ilmoitus uhkaavasta tilanteesta voidaan antaa esimerkiksi keskusradion kautta (luku 4.4).

Koskaan ei saa siirtyä vaara-alueelle tai poistua sen kautta!

Ohjeet suojauduttaessa luokkiin/muihin tiloihin:

1. Tilan ovi lukitaan niin, ettei sitä saa auki ulkokautta. Suojautumisen tehostamiseksi voi oven eteen siirtää raskaita kalusteita.
2. Ikkunat suljetaan ja sälekaihtimet suljetaan tai verhot vedetään ikkunoiden eteen.
3. Tilassa tulee sijoittua siten, ettei ovelta tai muuta ulkokautta ole välitöntä näköyhteyttä suojautumispäikkaan (esimerkiksi oven puoleiselle seinustalle kauimpaaseen nurkkaan).
4. Tarpeetonta liikkumista ja ääntelyä tulee välttää. Matkapuhelimet on laitettava äänettömäksi. Lattialle istuminen ja mahdollisimman matalana pysyminen on suositeltavaa.
5. Jos on mahdollista, että tilanteesta ei ole ilmoitettu viranomaisille, on soitettava numeroon 112 jos se on turvallisesti mahdollista. Hätänumerosta saa tarvittaessa myös ohjeita tai lisätietoja.

6. Tilasta saa poistua vasta välittömän vaaran uhatessa tai kun vaara on todistettavasti ohi!

4.6 Koulukohtaiset tarkennukset oppilaiden suojaamiseen väkivallalta

4.6.1 Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisy xxx koulussa

Suurin osa väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ennaltaehkäisystä tapahtuu yleisenä hyvinvointityönä, jota on kuvattu luvussa [Hyvinvoinnin edistäminen xxx koulussa](#). Konkreettisia keinojamme nimenomaan väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisyyn on lisäksi lueteltu alla.

Koulun laajuisesti ehkäisemme väkivaltaa muun muassa seuraavilla tavoilla:

- teemme jatkuvaa turvallisuustyötä esim. vuosittainen turvallisuuskävely, johon kutsutaan oppilaitakin mukaan
- koulumme henkilökunnan keskuudesta on nimetty turvallisuusvastaava, jonka tehtävänä on edistää turvallisuutta koulussamme
- järjestämme vuosittain poistumisharjoituksen sekä sisällesuojautumisharjoituksen, jotta oppilaat ja henkilökunta tietää, miten toimia erilaisissa vaaratilanteissa
- koulullamme on tämän suunnitelman lisäksi pelastussuunnitelma, joka jokaisen henkilökunnan jäsenen tulee lukea säännöllisesti ja kuitata luetuksi

Koko henkilökuntamme ehkäisee väkivaltaa muun muassa seuraavilla tavoilla:

- kannustamme oppilaita kertomaan välittömästi jollekulle koulun aikuisista, mikäli hän havaitsee tai kokee väkivaltaa
- teemme jatkuvasti oppilaille selväksi, ettei minkäänlaista väkivaltaa hyväksytä koulussamme

4.6.2 Ohjeita oppilaille väkivallan ennaltaehkäisemiseksi

- pyri ratkaisemaan vaikeatkin sosiaaliset tilanteet ja ristiriidat sanallisesti
- sovi riidat nopeasti
- harjoittele anteeksi pyytämistä ja sen antamista
- muista, että koulussa ollaan oppimassa ja virheitä sattuu jokaiselle
- kerro väkivallasta aina aikuiselle, kohdistui se itseen tai johonkukun toiseen

4.6.3 Ohjeita huoltajille väkivallan ennaltaehkäisemiseksi

- tue lastasi ratkaisemaan vaikeatkin sosiaaliset tilanteet ja ristiriidat sanallisesti
- muista, että konfliktit kuuluvat lasten kehitykseen ja sosiaalisten taitojen oppimisprosessiin - oleellista on oppia ratkaisemaan niitä rauhanomaisesti
- opasta lastasi kertomaan väkivallasta aina aikuiselle, kohdistui se itseen tai johonkukun toiseen

4.7 Väkivaltaan puuttuminen xxx koulussa

Lievemmät riita- tai väkivaltatilanteet (esim. lyöminen, tönäiseminen) selvittää ensisijaisesti paikalla ollut aikuinen. Oma luokanopettaja jatkaa selvittelyä ja seuraa, että tilanne saadaan selvitettyä.

Perusopetuslain mukaan koulun opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta väkivallasta niihin syylistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.⁷ Yhteydenotto tapahtuu tapauksesta riippuen joko Wilmassa tai puhelimitse.

⁷ Perusopetuslaki 628/1998 29§

Opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu - sellainen rikoslain (39/1889) 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko (kuten pahoinpitely), josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.⁸

Epäselvissä tilanteissa koulu konsultoi poliisia tai lastensuojelua siten, että oppilas ei ole tunnistettavissa asiayhteydestä ja kysyy heidän näkemystään siihen, tuleeko tilanteessa tehdä ilmoitus poliisille ja/tai lastensuojeluun.

Mikäli oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti, käydään hänen kanssaan ensisijaisesti kasvatuskeskustelu, johon myös huoltajat voidaan tapauksesta riippuen kutsua mukaan ja joka kirjataan Wilmaan.

Muut koulun käytössä olevat kurinpidolliset keinot ovat:

- Jälki-istunto
- Kirjallinen varoitus
- Opetuksen epääminen loppupäiväksi ja tarvittaessa sitä seuraavaksi päiväksi
- Määräaikainen erottaminen koulusta

Mikäli koulu joutuu turvautumaan kirjalliseen varoitukseen, opetuksen epäämiseen tai määräaikaiseen erottamiseen, kutsutaan koolle yksilöllinen oppilashuoltotyöryhmä. Opetuksen epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opetuksen järjestäminen on laadittava oppilaalle suunnitelma, jossa määritellään ne käytännöt ja opiskeluhoitopalvelut, jotka tukevat hänen turvallista paluuta opetukseen. Rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta sekä niistä epäillyn että niiden kohteeksi joutuneen oppilaan tai opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle..

Kommentoitu [AL3]: muokattu 12.7.2022

Väkivaltilanteissa mukana ollut aikuinen tekee ilmoitukset seuraavasti:

- APro-järjestelmään ilmoitetaan oppilaiden turvallisuutta vaarantavat tapahtumat
- WPro-työturvallisuusilmoitus tehdään, kun työntekijöiden turvallisuus on vaarantunut
- FPro -fyysisen rajaamisen ilmoitus tehdään kaikista niistä tilanteista, kun lasta/nuorta joudutaan rajoittamaan eli pitämään kiinni

[Ohje lapsen/oppilaan fyysiseen rajaamiseen](#)

⁸ Lastensuojelulaki 2007/417 25 §

Liite 1: Ohje henkilökunnalle kiusaamiseen puuttumiseksi

Jos henkilökunnan jäsenen tietoon tulee kiusaamista, tulee hänen viipymättä toimia seuraavasti (jos kiusaaminen ilmenee fyysisenä väkivaltana tai henkinen väkivalta on rajua, etene suoraan kohtaan [Koulun kurinpitotoimet kiusaamiseen puuttumiseksi](#)):

- Ota kertomus aina vakavasti: keskustele kiusatun kanssa ja selvitä hänen kuvauksensa tapahtuneesta:
 - millaisesta kiusaamisesta on kysymys, milloin (kuinka usein, kauanko, milloin viimeksi) ja missä sitä on tapahtunut
 - ketkä ovat siihen osallistuneet ja keitä tilanteessa oli paikalla
 - jos kiusaamisesta on olemassa todisteita kuten some-, teksti- tai sähköpostiviestejä, pyydä niistä kopiot/kuvakaappaukset
 - kerro kiusatulle, että aikuiset tulevat puuttumaan tilanteeseen
- Haastattele tarvittaessa muita paikalla olleita oppilaita tai koulun henkilökuntaa
- Keskustele kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa, jokaisen kanssa erikseen, ilman kiusattua
 - käy keskustelut yksitellen jokaisen oppilaan kanssa tiiviissä aikataulussa, jotta ne tulisivat oppilaille yllätyksenä eikä osallisten kertomusten yhteensovittaminen olisi mahdollista
 - käy oppilaan kanssa tapahtumien kulku läpi ja sovi, miten jatkossa toimitaan, jotta mahdollinen kiusaaminen saadaan loppumaan
 - tee oppilaalle selväksi, että kiusaaminen on koulun aikuisten tiedossa, sitä ei hyväksytä ja että tilannetta seurataan jatkossa
 - yrity selvittää, miksi oppilas kiusaa (jos saat selville juurisyytä, johon koulun olisi hyvä puuttua, ohjaa oppilas esimerkiksi oppilashuollon palveluiden piiriin ottamalla oppilashuoltohenkilökuntaan yhteyttä)
 - keskustelun tavoite on, että oppilas sitoutuu lopettamaan kiusaamisen välittömästi
 - kirjaa, mitä keskustelussa on sovittu
- Jos kiusaamisen osallistuneita on useita, tapaa heidät myös ryhmänä
 - jokainen kertoo oman tarinansa toisten keskeyttämättä
 - vahvistetaan yhdessä sopimukset, jotka yksittäisten oppilaiden kanssa on jo tehty
- Sovi oppilaiden kanssa 1-2 viikon päähän uusi tapaamisaika, jolloin seurataan tilannetta
- Tiedota kiusattua, mitä kiusaamiseen osallistuneiden kanssa on sovittu ja kysy kiusatulta, haluaisiko hän, että kiusaamisesta puhuttaisiin yleisellä tasolla luokassa juuri nyt, jotta muut voisivat puuttua helpommin tilanteeseen
- Tiedota kaikkien osapuolten huoltajia⁹ sekä luokanopettajaa/-opettajia Wilmassa tai puhelimitse (Opetushallituksen mukaan¹⁰ huoltajille voidaan kertoa, ketkä ovat olleet kiusaamistilanteen osapuolia ja asiassa mahdollisesti annetut seuraamukset)
- Tarvittaessa järjestä kiusatulle tukiverkko: pyydä yhteistyössä kiusatun oppilaan luokanopettajan kanssa muutamia luokan oppilaita kaveriksi kiusatulle
- Tarvittaessa järjestä kiusatuille ja kiusaajille koulukuraattorin tai -psykologin tukikäyntejä, jos oppilaat tarvitsevat apua tapahtumien käsittelyssä ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa sekä itsetunnon kohentamisessa, empatia- ja tunnetaitojen opettelussa ja vaihtoehtoisten toimintamallien harjoittelussa
- Mikäli kiusattu haluaa, puhukaa kiusaamisesta yleisellä tasolla luokassa, jotta muut voisivat puuttua helpommin tilanteeseen
- Tapaa a) kiusattu ja b) kiusaajat erikseen uudelleen 1-2 viikon päästä
 - käy läpi, mitä edellisessä keskustelussa sovittiin
 - kysy, onko kiusaamista tapahtunut edellisen keskustelun jälkeen
 - mikäli kiusaaminen on loppunut, tapaus on selvitetty
 - mikäli kiusaaminen on jatkunut, ohjaa asian käsittely oppilashuollolle sekä tiedota rehtoria, joka aloittaa mahdolliset kurinpitotoimet
 - kirjaa, että keskustelu on käyty ja mitä siinä on sovittu

⁹ Perusopetuslaki 628/1998 29§

¹⁰ Opetushallitus: Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa, s. 44

- tiedota kaikkien osapuolten huoltajia, että keskustelu on käyty ja mitä siinä on tullut ilmi sekä sovittu
12. Vaikka varsinainen kiusaaminen olisi saatu loppumaan, huolehdi siitä, ettei kiusattu oppilas jää yksin ja ryhmän ulkopuolelle, esim. vahvistamalla koko ryhmän vuorovaikutussuhteita ja huolehtimalla, että oppilas pääsee mukaan ryhmään välitunneilla tai ryhmätötilanteissa

Kiusaamistapaukseen puuttumisesta vastaa ensisijaisesti se henkilökunnan jäsen, jolle tieto kiusaamisesta on tullut. Haethan tarvittaessa kollegiaalista tukea esim. erityisopettajalta, koulunkäynninohjaajalta, luokanopettajalta tai kuraattorilta.

Mikäli koulun tietoon tulee verkossa tapahtuvaa kiusaamista, joka tapahtuu kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa ja jossa on osallisena koulun oppilaita, puututaan kiusaamiseen samalla tavalla kuin muuhunkin kiusaamiseen. Mikäli kiusaamista ilmenee muiden kuin koulun oppilaiden taholta, tulee tiedon saaneen olla yhteydessä kiusatun oppilaan huoltajaan, jotta tämä voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Jos luokassa esiintyy kiusaamista, opettajan ei kannata antaa oppilaiden muodostaa itse kokoonpanoja pari- tai ryhmätöskentelylle eli sallia heidän käyttää ryhmien muodostamista osana kiusaamiseen usein liittyvää ulkopuolelle jättämistä. Sen sijaan opettaja voi ohjata oppilaita työskentelemään yhdessä erilaisissa kokoonpanoissa muodostamalla oppilaita erilaisia pienryhmiä tai työpareja.

Liite 2: Ohjeita oppilaille kiusaamiseen puuttumiseksi

- kiusaamistilanteessa sano päättäväisesti ja tarkasti mistä et pidä: ”jätä minut rauhaan, koska en pidä siitä että sinä...”
- mene väliin: kerro kiusatulle, että kiusaaminen on tyhmää ja pyydä häntä lopettamaan
- jos sinua itseäsi kiusataan, lähde pois kiusaajan luota
- kerro niin pian kuin mahdollista aikuiselle, jos sinua tai toista oppilasta kiusataan
- kerro voit esimerkiksi vanhemmille, koulun opettajille, terveydenhoitajalle, kuraattorille, psykologille tai koulunkäynninohjaajalle
- voit kertoa koulussa kasvotusten aikuiselle, laittaa viestin tai vaikka kirjoittaa kirjeen
- muista, että kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua, vaan huolenpitoa itsestä ja muista!
- ole kiusatulle kaveri ja puolusta häntä - voit pyytää myös muita luokkakavereitasi mukaan
- rohkaise kiusattua kertomaan kiusaamisesta jollekin aikuiselle tai tarjoudu kertomaan hänen puolestaan
- jos olet kiusattu, pyri löytämään ystävä: yhdessä olette vahvempia
- kerro omalle opettajalle, kuraattorille, rehtorille tai jollekulle muulle aikuiselle, mikäli sinulla on ehdotuksia, mitä koulu voisi tehdä kiusaamiseen puuttumiseksi

Liite 3: Ohjeita huoltajille kiusaamiseen puuttumiseksi

- reagoi heti, jos lapsesi koulunkäynti muuttuu, esim. lisääntyneet sairauspoissaolot, epämääräiset kiputilat, alakuloisuus, vastahakoisuus koulukuulumisista puhumiseen, univaikeudet, kavereista puhumattomuus, koulumenestyksen heikentyminen (oireille saattaa löytyä myös muunlaisia selityksiä kuin kiusaaminen)
- jos epäilet, että lastasi kiusataan, varaa rauhallinen aika ja paikka ja juttele lapsesi kanssa, kysy suoraan ja kerro, että lähes aina tilanne ja olo paranee kun kertoo aikuiselle
- jos lapsi kertoo kiusaamisesta, ota lapsen kertomus vakavasti
- kerro kiusaamisesta aina luokanopettajalle tai oppilashuoltohenkilökunnalle, vaikka lapsi kieltäisikin ottamasta yhteyttä
- vaikka verkossa, koulumatkoilla tai koulun ulkopuolella tapahtuva kiusaaminen ei virallisesti kuulu koululle, kerro myös näistä kiusaamistapauksista lapsesi opettajalle, jotta asia voitaisiin ottaa huomioon koulussa

Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulun toimesta.

Muista, että kiusaamisesta huolimatta lapsesi saattaa olla kotona tuttu iloinen lapsi, sillä kotona saa rentoutua.

- Jos lapsesi kiusaa, käytä aikaa keskusteluihin kotona, ja tee selväksi, ettei hyväksy kiusaamista. Voitte myös pohtia koulun sääntöjä ja sitä, miten kyseisissä tilanteissa olisi voinut toimia toisin. Muista, että lapsesi kiusaamiskäyttäytymiseen puuttuminen koituu hänen parhaakseen. Kerro asiasta opettajalle.
- Huomioi kotona, että lapset näkevät usein tilanteen eri tavoin kuin aikuiset/toiset lapset ja alakouluikäiset vielä harjoittelevat oman roolin tunnistamista esimerkiksi riitatilanteessa.
- Ota matalalla kynnyksellä yhteyttä koulun henkilökuntaan, mikäli sinulla on ehdotuksia, mitä koulu voisi tehdä kiusaamiseen puuttumiseksi.

Liite 4: Ohje henkilökunnalle häirintään puuttumiseksi

Jos henkilökunnan jäsenen tietoon tulee epäily tai tieto oppilaaseen kohdistuvasta häirinnästä, tulee hänen viipymättä toimia seuraavasti:

- kirjata ylös jatkokäsittelyä varten saamansa tiedot tapauksesta, kuten aika ja paikka, jolloin häirintää on tapahtunut sekä se, keitä on ollut läsnä tilanteessa ja mitä tilanteessa tapahtui
- pyytää mahdolliset todisteet esim. some-, teksti- ja sähköpostiviestit
- ilmoittaa rehtorille
- jos kyseessä on epäily, olla yhteydessä kyseisen oppilaan kotiin sekä keskustella huolesta ja huoltajien näkemyksistä asiaan (jos huoltajia ei epäillä)
- ohjata oppilas tarvittaessa oppilashuollon tai kouluterveydenhuollon palvelujen piiriin sekä luovuttaa psykologille ja kuraattorille tuen tarpeen arvioimiseen salassapidon estämättä tarvittavat tiedot
- kutsua tarvittaessa koolle yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä huomioiden kokoonpanon tapauskohtaisen harkinnan ja sen edellyttämän suostumuksen
- ilmoittaa oppilaaseen kohdistunut seksuaalirikosepäily poliisille ja lastensuojeluun

Opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapsen on kohdistettu

- rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko (kuten raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta tai lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin)¹¹

Myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille. Myös verkossa tapahtuneesta toiminnasta, joka voisi täyttää esimerkiksi seksuaalirikoksen tunnusmerkistön, on velvollisuus ilmoittaa poliisille.

Epäselvissä tilanteissa koulu konsultoi poliisia tai lastensuojelua siten, että oppilas ei ole tunnistettavissa asiayhteydestä ja kysyy heidän näkemystään siihen, tuleeko tilanteessa tehdä ilmoitus poliisille ja/tai lastensuojeluun.

Perusopetuksessa opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön osallistuvilla on salassapidon estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskelijan opettajalle, rehtorille ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle ja opetuksesta vastaavalle viranomaiselle opiskelijan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.¹² Arvion siitä, onko seksuaalista häirintää koskeva tieto edellä kuvatuissa tilanteissa opetuksen asianmukaisen järjestämisen tai turvallisuuden varmistamisen kannalta välttämätön, tekee se, jonka hallussa tieto on.

Liite 5: Ohjeita oppilaille häirintään puuttumiseksi

- kerro toiselle, jos et pidä jostakin mitä hän tekee, ja pyydä häntä lopettamaan
- poistu epämiellyttävästä tilanteesta
- pidä sen puolia, johon häirintä kohdistuu

¹¹ Lastensuojelulaki (2007/417) 25 §

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 4 §

- kuuntele ja usko häirintää kokenutta kaveria
- älä vähättele tapahtunutta tai syytä ahdisteltua kaveria häirinnästä
- älä syytä häirinnästä itseäsi, vaikka et pystyisikään puolustautumaan tai puolustamaan toista
- kerro aina aikuiselle, jos olet kokenut häirintää tai muuta epämiellyttävää käytöstä
- ilmoita oppilaitoksen aikuiselle myös havaitsemasi muihin kohdistuva häirintä
- muista, että salaisuuksia ei ole pakko pitää, vaikka joku sitä vaatisi tai uhkailisi
- käytä oikeuttasi oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä kouluterveydenhuoltoon, kun tarvitset tukea tai apua

Liite 6: Ohjeita huoltajille häirintään puuttumiseksi

- ota aina epäily häirinnästä vakavasti
- ota yhteyttä kehen tahansa koulun henkilökunnasta, jos epäilet koulussa tai koulumatkalla tapahtuneen häirintää
- jos epäilet koulun henkilöstöön kuuluvaa oppilaaseen kohdistuvasta häirinnästä, ota yhteyttä koulun rehtoriin
- jos epäilet rehtoria oppilaaseen kohdistuvasta häirinnästä, ota yhteyttä opetuspäällikköön

Liite 7: Materiaalia henkilökunnalle ja huoltajille väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyen

Yleistä materiaalia teemoihin liittyen

- [Hyvää mieltä yhdessä](#) -käsikirja
- [Suomen mielenterveys ry:n materiaalit](#)
- [Mannerheimin Lastensuojeluliiton materiaalit](#) kouluille, esim. kummioppilastoimintaan, ryhmäyttämiseen, kiusaamisen ehkäisyyn, mediakasvatukseen jne.
- [Yhteispeli](#): opas lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi alakoulussa
- [Askeleittain](#): empatiataitojen, itsehillintä- ja ongelmanratkaisutaitojen sekä tunteiden säätelyn opettamisen ohjelma
- [Friends](#): mielen hyvinvointia edistävä sekä ahdistusta ja masennusta ennaltaehkäisevä ohjelma
- [Vastuun portaat](#): Vastuuntunnon kehittämistä edistävä tapa puuttua lasten ja nuorten tekemiin vääryyksiin
- [Hyvinvoinnin vuosikello](#): Sosiaalisen vahvistamisen toimintamalli yhteisölliseen hyvinvointityöhön perusopetuksessa
- [Koulurauha-ohjelma](#): ohjelma kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- [Mukuoppi](#): työmenetelmä erilaisista psykososiaalisista ongelmista selviämiseen

Kiusaamiseen liittyvää materiaalia

- [KiVa Koulu](#) ja [KiVa Koulu Intra](#): materiaaleja opettajille ja muulle henkilökunnalle, esim. valmiita oppitunteja kiusaamisteemoista
- [Pikasin malli](#): malli kiusaamiskeskustelulle s. 11-12
- Opetushallitus: [Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa](#) - opas

Häirintään liittyvää materiaalia

- [Väestöliitto](#): tietoa ja materiaalia seksuaalikasvatuksen tueksi
- [Tunne- ja turvataitoja lapsille](#): tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali
- [My Space, Not Yours!](#) menetelmäopas seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ilmiöiden käsittelemiseen
- [Turvataitoja nuorille](#): opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn
- [Opitaan yhdessä! Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus](#): opas opettajille
- Opetushallitus: [Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

Kirjaamisen velvoitteet ja kirjausten arkistointi

Tehtävän käsittelyn	Syntyvät tiedot/asiakirja-	Rekisteröinti/	Julkisuus	Henkilö-	kokonais-säilytysaika	Säilytys-	Säilytys-	Käsittelijä/
kulun kuvaus= käsittelyvaiheet	kokonaisuus/ asiakirjan nimi= asiakirjallinen tieto	tietojärjestelmä		tieto		muoto	järjestys	Säilytyksen vastuuhenkilö/säilytyspaikka
Neuvonta ja ohjaus Kiva-koulu VERSO	syys/lukuvuositedote ohjeistus	koulun www-sivut	K					rehtori/vastu uopettaja
Vireilletulo	opettaja/rehtori							
Selvitys/käsittely	selvittelymuistio puhuttelu/kuuleminen	Primus/pap eri	S	K	opv+10 v	paperi	aika	koulusihteeri / kanslia
Päätöksenteko Merkitään rangaistuskirjaan päätös selvittelyn tuloksesta	rehtorin päätös toimenpiteistä+kuule minen	Primus/pap eri	S	K	opv+10 v	paperi	aika	koulusihteeri / kanslia
Toimeenpano Puhuttelu/kuuleminen, jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen	rangaistuskirja kirjallinen varoitus kasvatus- sivistyslautakunnan päätös erottamisajan opetukseen liittyvät asiakirjat (lukujärjestys, työsuunnitelmat tms)	Primus/pap eri Casem Primus	S S	K K	opv+10 v pysyvä	paperi paperi	aika aika	koulusihteeri / kanslia pääarkisto
Puhuttelu/kuuleminen, kirjallinen varoitus tiedoksi opiskelijalle + alaikäisen huoltajalle	päätös							rehtori koulusihteeri / kanslia

Muutoksenhaku, hallinto-oikeus	lausuntopyyntö päätös	paperi	S	K	opv+10 v	paperi	aika	rehtori koulusihteeri / kanslia
Arviointi OHR								